

Egymásért!

Egy s más Magyarországról, 2008. január havában

Kapócs Gábor

Sokat töprengtem az elmúlt hetekben, mit is írok az évindító LAM-ba. Ezt az igazán megtisztelő feladatot örömmel vállaltam el még az ősszel, mert úgy gondoltam, hogy az egészségbiztosítási reformról szóló törvény elfogadása jó apropót jelent majd a hosszú, önkéntes hallgatásomat megtörő megszólaláshoz. De akkor vajon min is vívódtam ennyit?

Azon, hogy hogyan írjam meg azt, amit gondolok. Anélkül, hogy méltatlan gyanúsításoknak, politikai támadásoknak tenném ki kedvenc folyóiratomat. Anélkül, hogy kicsinyes személyeskedésnek tűnjön. Anélkül, hogy rám süssék, lám csak, a korábbi egészségügyi joganyag egyik előkészítőjének, a volt helyettes államtitkárnak most bezeg „savanyú a szőlő”...

Rá kellett ébrednem, hogy nem tudok úgy őszintén megszólalni e kérdésben, hogy biztonsággal elkerülhessem e támadásokat, de tovább hallgatni sem szabad, több mint hiba, bűn lenne. Tartozom ezzel magamnak, megmaradt barátaimnak, volt kollégáimnak és tanítómestereimnek, legfőképpen pedig a hazai egészségügy igazi főszereplőinek: az orvosoknak és betegeknek, valamint hozzátartozóiknak.

Azt is be kellett látnom, hogy az én véleményem teljesen érdektelen: akárhogy is kiabál az ember a lelátóról, a csapatok vagy jól játszanak, vagy rosszul, vajmi kevés befolyása van a nézőnek a pályán zajló eseményekre. Mégis, nagyon nem mindegy, hogy a néző milyen érzésekkel távozik a meccs után...

A tervezett új egészségbiztosítási rendszerről és az azt megalapozó törvényről az elmúlt hónapokban már sokan leszédtek a keresztvizet, okkal s joggal. Az új rendszert és a törvényt azonban nem én vagy nagyszámú kritikusa, esetleg kevés méltatója, vagy bárki más prominens személy, vagy felkent testület fogja igazán minősíteni, hanem maga az élet. Pontosabban az ÉLET. A csupa nagybetűs. Vagyis a társadalom. Mi. A mindennapokban. Vagy működik, vagy nem működik.

Ha működik, akkor az előkészítői bizony – pestiesen szólva – nagyon is „ott voltak a színen”. No meg, társadalmunk nem csupán toleráns, hanem kivételesen rugalmas és kifejezetten alkalmazkodóképes. Az elmúlt évszázadokban ezeket sokat gyakoroltuk, nem csoda, ha ismét megbizonyítjuk, mire vagyunk képesek...

Ha viszont nem működik, akkor szép példája lesz an-

nak, amit úgy mondanak, hogy „*a papír mindent kibír*”. Mert lehet papírra vetni olyan lényt ábrázoló rajzot, amely csak a fantáziánkban létezik. Persze, ennek is van két fajtája: az egyik olyan, amelyik akár élhetne is, mert szemmel láthatóan életképes lenne anyabolygónkon. Ilyen például a híres-neves unikornis. De mit gondolnánk, ha lerajzolva látnánk egy, a földben repülni akaró madarat? Egyáltalán, lerajzolható-e ez a fura lény? Talán egy Bosch-festményen vagy egy karikatúrában...

Ez a hasonlóság a legújabb törvénykezés és művészet között. Bár egy törvényt általában könnyebb megváltoztatni, mint egy kész műalkotást... Főleg akkor, ha nem működik. Példánkkal élve megszabadíthatjuk a madarat a ráhányt földtől, hogy szabadon röpködjön. Vagy genetikailag átalakíthatjuk, mondjuk vakonddá... Hogy melyik a jobb? Ez itt és most elsősorban nem szaktudás, hanem mentalitás, nézőpont és pártállás kérdése. Az Élet szempontjából azonban majdnem mindegy: az a lény, hogy a lény illeszkedjen az őt körülvevő közeg sajátosságaihoz. Vagy hozzáidomul, vagy közeget kell váltania...

Persze, ez a jogszabály akár működhetne is a gyakorlatban. Ahhoz azonban működtetni kellene. Ezt már az egészségügyi törvény kapcsán jól eszembe véstem. Mert a korszerű, emberközpontú jogintézmények is csak akkor érnek valamit, ha a mindennapi jogalkalmazók, az orvosok, betegek és hozzátartozóik ismerik, értik és érzik a passzusokat, a jogalkotói szándékot. És ez még hagyján, de egyet is kell, hogy értsenek vele! Mert az egyet nem értés eredménye az elszabotálás, a kiskapuk keresése és találása, a joggal való visszaélés, egymás becsapása, feszültség, vetélkedés és harc a mindennapokban.

E tekintetben ennek a törvénynek az utóéletére leginkább az előéletéből lehet következtetni. Ennyi elkeseredett csatározás és elmérgesedett vita, ennyi hangos szembenállás, ekkora aránybeli különbség valamely törvényjavaslat szakmai támogatói és ellenzői között számosságban, összetételben, kitarásban, és ilyen változatosság a bevetett eszközökben, ilyen szélsőséges harcmodor bizony rég nem volt. Hogyan is lehet működtetni egy törvényt, ha alig vannak olyanok – a törvény előkészítőin, alkotóin és néhány szakmai, politikai és gazdasági érdekcsoporton kívül –, akik azt jó szívvvel támogatnák? Mert gyakorlatilag mindenki, aki az új rendelkezéseket a mindennapokban majd alkalmazni lesz kénytelen és ismeri is

a benne foglaltakat, ellenzi azt ilyen vagy amolyan megfontolásból. Tagadhatatlan, hogy bizony, jó oka van rá. Lehet-e így törvényt, mégpedig egy mindenkit mélyen érintő törvényt alkotni? Lehet. Bármit lehet. De lehet-e majd egy így megalkotott törvényt működtetni? Én kétlem, szerintem kicsi az esélye. Az idő, pontosabban a magyar társadalom majd eldönti...

Mert senkinek ne legyenek kétségei: az elnöki vétó után a törvényt nagy valószínűséggel ismét elfogadja majd az Országgyűlés, lényegileg változatlan formában. A jelenlegi parlamenti realitások alapján, a képviselők egzisztenciális kiszolgáltatottsága és az úgymond frakciófegyelem miatt ma ez tűnik az egyetlen reális scenáriónak. Bár hitem szerint lenne más, valóban reális szakmai alternatíva! És nem is kellene érte olyan messzire menni...

Egy azonban biztos: mindenkinek el kell számolnia a saját lelkiismeretével és lesz, akinek be kell majd számolnia a választóinak is. De nem is annyira mi, az aktív kortársak leszünk az új rendszer igazi bírái: az utókor, gyermekeink és unokáink fogják majd megvonni a valós mérleget, kellő történelmi távlatból. Amikor majd hiteles adatok kerülnek a mérleg serpenyőibe és nem csak pénzügyiek. Amikor majd látszanak a hosszú távú, egészségnyereségben, születéskor várható élettartamban és idő előtt elveszített életevekben is mérhető hatások. Mert egy egészségügyi rendszer és ennek finanszírozási keretrendszere – legyen az akár egy több-biztosítós rendszer – mégiscsak erről kellene, hogy szóljon!

Az eddigi mérleg? Az egészség ügye, pontosabban az egészségügy ügye a legélesebb szembenállás terepe lett. Mindennapos csatározások színtere. Régebben „csak” a hálapénz, később az ellátórendszer infrastrukturális helyzete, majd az ellátás minősége és szervezetsége volt a mindennapos viták kereszttüzében. Most már minden. Nincs már tabu. Itt már mindent szabad. Napvilágra, kimondásra kerültek az alapvető érdekellentétek. Ez akár jó is lehetne... Így legalább most már mindenki számára nyilvánvaló, hogy az egyik legfontosabb társadalmi alrendszer gyakorlatilag minden szereplője eddig ellenértékelt volt. Itt nem „win-win”, „győztes-győztes” játszmák zajlottak, hanem „win-loose” játszmák, amelyek nagyon kevés győztest és túlon túl sok lúzert termeltek ki. Persze, a legfőbb vesztes ezzel maga az egészség ügye, a hazai egészségügyi ellátórendszer lett és benne orvos, nővér, beteg és hozzátartozó.

Pedig megvolt az esély. Megvolt az esély arra, hogy most, amikor már a gazdasági kényszerek hatására nem volt több idő e nagy társadalmi alrendszer átalakítására, hosszú előkészületek után, sokadik nekifutásra egy olyan rendszer szülessék, amely szakmailag megalapozott, és ahelyett, hogy fokozná a rendszer szereplőinek eddigi ellenértékelttségét, megszünteti azt. Amelynek alapelve a nyertes-nyertes játszma. Amelyben mindenki, de legalábbis a legtöbb ember nyertes. Amely a társadalom és tagjai, az egyes ember igazi üdvét szolgálja.

Mert ez az EGÉSZ-ség. Ez a testi, lelki és társadalmi jóllét – még akkor is, ha e fél évszázados WHO-meghatározást többen is kritizálják. De ha mélyen belegondolunk, ki merné elvitatni, hogy akkor érezzük magunkat jól a bőrünkben, amikor mind testileg, mind lelki-

leg, mind társadalmi közegünkben JÓL vagyunk! Vagyis, ha EGÉSZ-ségesek vagyunk! Ha nem csupán fizikailag vagyunk fittek, hanem lelkileg is kiegyensúlyozottak, sőt, boldogok! És lehetünk-e igazán jól, lehetünk-e egészségesek és boldogok a minket támogató, sőt, szerető szűkebb-tágabb társadalmi közegünk nélkül? Lehetünk-e igazán boldogok mindenkivel harcba szállva és harcban állva?

Lehet-e jó egy, az emberek mindennapi életviszonyait és legfőbb értékét, „jóságát”, az EGÉSZ-séget, mint az egyik legfontosabb társadalmi közjót alapjaiban érintő, azt szabályozó új rend, ha az az eddigi szembenállást, a veszteseket termelő emberi és társadalmi játszmákat nem megszünteti, hanem inkább fokozza? Az idő, pontosabban mi, az egyes emberek, és a magyar társadalom ezt majd eldönti a következő években.

Én az élet tiszteletére, az egészség megóvására lettem nevelve, orvosként erre esküdtem fel. Ma már biztos vagyok abban, hogy az egyén szerepe és testi-lelki jólléte nem értelmezhető és ezért nem is javítható az őt körülvevő, pontosabban beágyazó társadalmi közeg nélkül. Ezért úgy gondolom, hogy minden egyes ember és ezért az egész társadalom üdvét is az szolgálja, ha a társadalom és egyben mindegyikünk életében az értelmetlen versengés és a romboló ellenérdekeltség helyett egymás méltóságának tisztelete, az együttműködés és a nyertes-nyertes játszmák kapnak egyre nagyobb teret, ha a változások – nevezhetnénk őket akár reformoknak is – ebbe az irányba visznek, és ilyen eszközöket használnak.

Mi a LAM hasábjain és a szerkesztőség mindennapjaiban ilyen *humanisztikus megközelítés jegyében*, egy, a mai nál *humánusabb, élhető világ* megteremtéséért dolgozunk. És erre hívjuk olvasóinkat is! A Literatura Medica Kiadó és a LAM weboldalát és honlapját ebben a szellemben újítjuk meg ezekben a hónapokban, és reményeink szerint az EGÉSZ-ség ügyét ezzel az átalakítással még jobban fogjuk szolgálni a második negyedétől.

És még valami. Valami más, még az eddigieknél is sokkal fontosabb. Miközben országunk a „párducminta problémájától” volt hangos, és sokan a biztosítók leendő profitja körül acsarkodtak, meghalt egy alig egyéves kisgyermek pár hónappal ezelőtt. Éhen halt. Nálunk, Borsodban. Igaz, Németországban és Ausztráliában is haltak éhen kisgyermek az akkori sajtóhírek szerint. Ott ebből azért többnyire országos skandalum lett, magas testületek foglalkoztak azzal, hogyan kerülhető el még egy ilyen eset. Odafigyeltek rá. De ez nálunk esett meg. A mi országunkban. Mi közöttünk. És úgy, hogy senki nem vette észre, senki nem jelezte idejében, senki nem cselekedett időben. Már akinek kellett volna. Pedig jogszabály van bőven. Csak az odafigyelésnek vagyunk híján...

Dolgozunk együtt azért, hogy olyanná alakítsuk magunkat és társadalmunkat, olyan társadalomban éljünk, olyan rendszert hozunk létre, olyanná alakuljon egészségügyi és szociális rendszerünk, amelyben ilyen eset többé nem fordulhat elő!

Ahol odafigyelünk. Nem csak magunkra. Másra is. Egymásra. Egymásért. Magunkért.

dr. Kapócs Gábor
főszerkesztő